

Verslag deelsessie Duurzame energievoorziening, gehouden tijdens Waddentoogdag op 14 september 2011

Locatie: Abel Tasman (schip), Nieuwe Willemskade, Harlingen

Gespreksleider: Gerrit van Werven (directeur stichting Energy Valley)

Tafelgasten: Cor Zijdeveld (Voorzitter Samenwerkende Bedrijven Eemsdelta)
Jorick Haan (Burgemeester van Vlieland)
Bart Budding (Senior Adviseur RebelGroup Advisory B.V.)
Hans van Breugel (directeur Tocardo International B.V.)

Notulist: Gerbrich Elgersma (hét Notulistenteam)

Gespreksleider Gerrit van Werven heet de aanwezigen van harte welkom.

De volgende thema's zullen worden behandeld:

- Vergroenen van de industrie in de Eemsdelta;
- Energie uit water in het Wad
- Verduurzaming van de energievoorziening van de Waddeneilanden
- Offshore windenergie

De tafelgasten worden voorgesteld.

Eemsdelta Green

Cor Zijdeveld:

In de Eemshaven en Delfzijl ligt een groot energie- en chemie energiecluster. Het is een belangrijk industrieel gebied. De grote uitdaging voor de komende decennia is het 'vergroenen' van de chemie en energie bedrijven. Dit betekent het omschakelen van fossiele grondstoffen (koelen, aardolie en aardgas) naar groene grondstoffen.

Een meerjarige samenwerking van industrie, overheid en NGO's is hierbij van groot belang. Een eerste wapenfeit is een algenproefboerderij in Eemshaven dat kan uitgroeien naar een groot project van 100 hectare. Dit levert een eerste productie van groene grondstoffen.

Bart Budding:

Duurzaamheid is vaak driver maar succes wordt bepaald door ondernemingschap. Laten we hier ook op sturen met duurzaamheid als doel.

Publiek:

- Waddenvereniging:

Eemsdelta Green spreekt ons aan. Waddenvereniging, overheid en bedrijfsleven moeten met elkaar een plan maken over de balans tussen economie/energie en ecologie/waterkwaliteit. Daarmee vermijden we een confrontatie bij de rechter.

- Ministerie I&M:

Vanuit de overheid ondersteunen we een dergelijke aanpak. Daar willen we graag bij betrokken worden.

- Wethouder Delfzijl:

Duurzaamheid moet niet dé driver zijn maar wel een belangrijke ambitie. Het levert de verbinding tussen de chemie en vergroening.

De heer Zijdeveld:

We gaan hier mee verder in goede samenwerking met overheid en milieubeweging. Er zijn regelmatig gesprekken over gezamenlijk optrekken. Ecologie en economie moeten hand in

hand gaan. Hieraan willen we in een programma invulling geven. Daarbij is alle medewerking hard nodig.

Energie uit water

Hans van Breugel:

Nederland is een fantastisch innovatieland. Dat toont bijvoorbeeld het zojuist geplaatste prototype van de Darwind offshore windturbine. Maar ook de ontwikkeling van Blue Energy en de Tocardo getijstroomturbines tonen dit. De grote uitdaging is echter om van innovaties business te maken. Daar zijn we in Nederland niet goed in. Op het gebied van energie uit water moeten we een thuismarkt creëren waardoor we door ervaring tot kostprijzdaling komen. Dan kan vervolgens de stap naar de grote wereldmarkt gedaan worden. We moeten nu aan de slag met implementatie. Het waddengebied is uitermate geschikt voor getijstroom en Blue Energy met z'n stroomgaten, spuisluisen en de Afsluitdijk.

Bart Budding:

Het gaat erom dat we voor dit soort projecten een lange horizon nemen. Zet als overheden bijvoorbeeld in op zachte leningen of garanties en niet op subsidies.

Publiek

- Wetterskip:

Dijken in Nederland zorgen voor de meest beveiligde delta die er bestaat. Tegelijk hebben ze meer functies. Daar zou de energiedijk aan toegevoegd moeten worden.

- Ministerie I&M:

Laten we samen zoeken naar ruimte voor de verdere ontwikkeling van energiedijken want het Topteam Water noemt energie uit water als één van de speerpunten.

Hans van Breugel:

In Nederland kennen we drie typen dijken, de harde Afsluitdijk, de Brouwersdam en de Oosterscheldekering. Bij ieder type is energiewinning mogelijk. We moeten samen optrekken om de unieke kennis over en mogelijkheden van energiedijken te delen en een nauwe samenwerking aan te gaan met andere landen in Europa.

Duurzame Waddeneilanden

Jorick Haan:

In 2020 willen de Waddeneilanden dus ook Vlieland zelfvoorzienend te zijn op energiegebied. We hebben een stappenplan geschreven met doelen en investeringen om dit te bereiken. De medewerking van de bevolking en het bedrijfsleven is hierbij hard nodig. Vervolgens overhandigt hij het plan aan minister Schulz van Haegen.

Minister Schulz van Haegen:

Zij ziet dit plan als een belangrijk project en kijkt graag mee naar het vervolg. Zij zal dit ook delen met de minister Verhagen van EL&I

Bart Budding:

Samenwerking tussen de verschillende Waddeneilanden is van essentieel belang om van elkaar te leren. Maar ook pleit hij voor eigen lokaal gedragen initiatieven en benutting van specifieke kansen. En denk ook aan slimme vormen van financieren en het organiseren van marktmacht.

Jorick Haan:

Hij onderschrijft dit. Op Vlieland is bijvoorbeeld ruimte voor zonneakkers terwijl op Texel is meer behoefte aan windenergie.

Publiek:

- Ontwikkelingsbedrijf NHN

Zij noemt de samenwerking van Texel en Terschelling met betrekking tot proefboringen naar diepe geothermie. Energie uit bodem halen is een kostbare toepassing die je samen moeten ontwikkelen.

- MKB Nederland:

Hij noemt TexelEnergie, een onderneming die duurzame energie en energiebesparing voortvarend aanpakt. Door de coöperatieve opzet worden de bewoners erbij betrokken en dat vergroot de bereidheid tot het nemen van maatregelen.

Gerrit van Werven:

Hij rondt af en vat kort samen. Er zijn drie onderwerpen belicht. Over de vergroening van de Eemsdelta zijn we het er over eens dat we samen gaan werken aan een integraal programma op het gebied van ecologie en economie.

Op het gebied van Energie en Water kijken we hoe we de Energiedijk en energiewinning uit getijstromen ruimtelijk, ecologisch en financieel mogelijk maken.

Voor de duurzame energievoorziening van de Waddeneilanden ligt er een stappenplan dat voortvarend uitgevoerd zal worden.

Tenslotte noemt hij een thema dat niet aanbod is gekomen namelijk offshore windenergie.

Dat kan in de toekomst een belangrijke rol spelen voor de waddenhavens en nieuwe duurzame werkgelegenheid opleveren. We kijken nu met partijen naar een gecombineerd tracé voor elektriciteitskabels naar offshore zodat de schade aan het Wad minimaal is.